

Švietimo mainų paramos fondas

Visą gyvenimą trunkančio orientavimo
veiklos kryptys: pažangos apžvalga

2008–2010 m.

Europos visą gyvenimą trunkančio
orientavimo politikos tinklo darbo ataskaita

Visą gyvenimą trunkančio orientavimo veiklos kryptys: pažangos apžvalga
2008–2010 m. Europos visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos tinklo darbo ataskaita

Europos visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos tinklas
(angl. *European Lifelong Guidance Policy Network (ELGPN)*)

Šis dokumentas – Europos visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos tinklo (angl. *European Lifelong Guidance Policy Network*, toliau – ELGPN arba Tinklas) – šalių narių tinklo, finansuojamo pagal Mokymosi visą gyvenimą programą – ataskaitos trumpasis variantas. Ataskaitoje aprašomi Tinklo darbai 2009 ir 2010 m. Pateikiamas ELGPN narių požiūris, nebūtinai atspindintis oficialią Europos Komisijos ar Komisijos vardu veikiančio asmens poziciją.

Išsamią ataskaitą ir jos reziumė galima gauti kreipiantis į ELGPN koordinuojančią instituciją (elgpn@jyu.fi) arba parsiųsti iš ELGPN interneto svetainės (<http://elgpn.eu>).

Redaktoriai: Dr Raimo Vuorinen / Suomijos švietimo mokslinių tyrimų institutas &
Profesorius Anthony G. Watts / Nacionalinis ugdymo karjerai ir konsultavimo institutas, JK

© Europos visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos tinklas (ELGPN)

Koordinatorius 2009–10 metais: Suomijos švietimo mokslinių tyrimų institutas
(angl. *Finnish Institute for Educational Research (FIER)*), Juvaskulos universitetas, Suomija

<http://elgpn.eu>
elgpn@jyu.fi

TURINYS

IŽANGA	4
PADĖKOS	6
1. APŽVALGA.....	8
2. ELGPN DARBO PROGRAMA 2009–2010 m.....	10
3. KARJEROS VALDYMO KOMPETENCIJOS* (1 DARBO GRUPĖ)	12
Pagrindimas	12
Raida ir pažanga šiai dienai	13
Diskusiniai klausimai, iššūkiai ir svarbiausios įžvalgos	13
Laukiantys darbai	14
4. PRIEIGOS GERINIMAS (2 DARBO GRUPĖ).....	15
Pagrindimas.....	15
Rezultatai ir pažanga šiai dienai	16
Svarbiausios įžvalgos	16
Pagrindiniai iššūkiai	17
5. BENDRADARBIAVIMO IR KOORDINAVIMO MECHANIZMAI (3 DARBO GRUPĖ).....	18
Pagrindimas	18
Rezultatai ir pažanga šiai dienai	19
Svarbiausios įžvalgos	19
Diskusiniai klausimai ir iššūkiai	20
6. KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS IR ĮRODYMAI (4 DARBO GRUPĖ)	21
Pagrindimas.....	21
Rezultatai ir pažanga šiai dienai	21
KU sistemos elementai	21
7. ES POLITIKOS STEBĖSENA (1 UŽDUOČIŲ GRUPĖ).....	24
8. ES FINANSUOJAMI PROJEKTAI: SINERGIJOS IR SAŪSAJOS SU POLITIKA (2 UŽDUOČIŲ GRUPĖ)	27
9. ELGPN VEIKLOS ĮVERTINIMAS.....	29
10. KITAS ETAPAS.....	30
1 priedas: Nacionalinių delegacijų ir atstovaujančių institucijų sudėtis ELGPN 2009–2010 m.....	31
2 priedas: ELGPN šalių narių įnašas į 2009–2010 m. ELGPN veiklas	32

ĮŽANGA

Pastarąjį dešimtmetį Europos ir nacionaliniais lygmenimis visą gyvenimą trunkančiam orientavimui buvo skiriama vis daugiau dėmesio. Visą gyvenimą trunkantis orientavimas pripažįstamas kaip esminė mokymosi visą gyvenimą dimensija, padedanti siekti ir socialinių, ir ekonominių tikslų; ypač kalbant apie švietimo, profesinio mokymosi ir darbo rinkos našumą ir efektyvumą: mažinant iškritusių iš švietimo sistemos skaičių, numatant įgūdžių neatitikimo prevencijos priemones ir didinant produktyvumą. Dviejose ES Švietimo Tarybos rezoliucijose (2004 m.¹; 2008 m.²) buvo pabrėžtas kokybiškų orientavimo paslaugų, prieinamų žmogui visą gyvenimą, reikalingumas siekiant suteikti žmonėms įgūdžių, reikalingų mokymosi ir karjeros valdymui bei perėjimams iš vieno lygmens į kitą ar judėjimui tuose pačiuose lygmenyse švietimo / profesinio mokymo ir darbo srityse. Rezoliucijose dėmesys sutelktas į keturias prioritetines sritis: karjeros valdymo kompetencijų ugdymas; paslaugų prieinamumas; kokybės užtikrinimas ir paslaugų koordinavimas. Valstybės narės buvo pakviestos imtis veiksmų orientavimo politikai bei sistemoms savose šalyse modernizuoti ir stiprinti.

Komisija, nuosekliai padedama CEDEFOP (Profesinio mokymo plėtros centro) ir Europos mokymo fondo, aktyviai rėmė raidą užsakydama tyrimus, kartu su EBPO³ parengdama vadovą politikos kūrėjams ir – remiant Europos ekspertų grupei, kuri susitikinėjo 2002 m. ir 2007 m. laikotarpiu, – skatindama mokymąsi pasidalijant patirtimi bei bendrųjų referencinių priemonių parengimą. 2007 m. valstybės narės nusprendė sudaryti Visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos tinklą (ELGPN). Komisija šiltai pasveikino šią iniciatyvą kaip įsipareigojimą ir priemonę paskatinti konkretų Rezoliucijos prioritetų įgyvendinimą nacionaliniame lygmenyje. Komisija šiuo metu pagal Mokymosi visą gyvenimą programą teikia ELGPN finansinę paramą ir dalyvauja Tinklo susitikimuose.

¹ Europos Sąjungos Ministrų Taryba (2004). *Visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos, sistemų ir praktikos stiprinimas*. 9286/04 EDUC 109 SOC 234.

² Europos Sąjungos Ministrų Taryba (2008). *Geresnis visą gyvenimą trunkančio orientavimo integravimas į mokymosi visą gyvenimą strategijas*. 2905-asis Švietimo, jaunimo ir kultūros tarybos susitikimas, Briuselis, 2008 m. lapkričio 21 d.

³ Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacija ir Europos Komisija (2004). *Karjeros orientavimas: vadovas politikos kūrėjams*. Paryžius: EBPO.

Sveikinu ELGPN su jo pasiekimais per pirmuosius tris egzistavimo metus ir dėkoju mūsų suomių kolegoms – Raimo Vourinen ir Lea Pöyliö – už jų pademonstruotą dinamišką lyderystę koordinuojant tinklą. Šioje ataskaitoje pateikiami svarbiausi Tinklo rezultatai ir parodoma pridėtinė tinklo vertė nacionaliniu ir Europos lygmenimis. Tinklas padėjo sustiprinti bendradarbiavimą ir paskatino apjungti orientavimo paslaugas, apimančias mokymąsi ir darbą, bei įkvėpė kai kurias šalis, neturinčias forumo, sukviesti visas suinteresuotas puses, kad tokį forumą įsteigtų. Ataskaitoje pristatomos bendro darbo išvados ir apibrėžiami kiekvienoje iš keturių Rezoliucijos prioritetinių sričių išliekantys iššūkiai.

Padidėjęs perėjimų iš vienos srities į kitą, iš vieno lygmens į kitą, kuriuos piliečiai turi atlikti per savo gyvenimą, skaičius, didesnė įvairovė ir mobilumas švietimo / profesinio mokymo bei darbo rinkos srityse, labiau nei kada nors anksčiau padidino efektyvių visą gyvenimą trunkančio orientavimo sistemų svarbą. Lisabonos strategijos įpėdinės – *Europa 2020: Europos pažangaus, tvaraus ir integracinio augimo strategijos* – tikslai: užtikrinti, kad mokyklos nebaigiančių moksleivių dalis nebūtų didesnė nei 10 %, ir kad 40 % jaunesnės kartos atstovų turės trečiojo lygmens diplomą. Strategijoje taip pat pabrėžiamas poreikis: gerinti sąlygas jauniems žmonėms įsitraukti į darbo rinką, skatinti neformalaus ir savaiminio mokymosi pripažinimą, gerinti mokslo rezultatus ir didinti švietimo sistemų atvirumą bei tinkamumą, stiprinti profesinio mokymo ir lavinimo patrauklumą, užtikrinti piliečiams galimybes nuo ankstyvo amžiaus įgyti kompetencijas, reikalingas toliau mokantis ir darbo rinkoje, bei plėtoti šias kompetencijas visą savo gyvenimą. Geros kokybės, prieinamos ir koordinuojamos orientavimo sistemos turi lemiamą įtaką šių tikslų pasiekimui, todėl aš raginu ELGPN tęsti savo vertingą darbą ir linkiu jam visapusiškos sėkmės.

Gordon Clark
Padalinio vadovas
Švietimo ir kultūros generalinis direktoratas
Europos Komisija

PADĖKOS

Ši ataskaita yra bendrų Europos visų gyvenimą trunkančio orientavimo politikos tinklo (ELGPN) pastangų rezultatas. Ji atspindi visų dalyvaujančiųjų Tinkle indėlį, ypač:

- Nacionalinių delegacijų, kurios apibrėžė savo prioritetus ELGPN 2009–2010 metų darbo programos rėmuose, nušviesdamos šias temas iš savo perspektyvos.

- Plenarinius susitikimus, o taip pat temines veiklas priimančių šalių, su savo nacionalinės politikos pavyzdžiais ir atvejų studijomis, palaikant saviptio mokymąsi.

- Prancūzijos ir Ispanijos švietimo ministerijų pareigūnų, kurie prisidėjo prie ELGPN darbo pažangos priimdami ES Prezidentavimo konferencijas.

- Partnerinių organizacijų atstovų, dalyvavusių darbo programoje, tokių kaip Mika Launikari (CEDEPOF), Helmut Zelloth (ETF – Europos mokymų fondas), Karen Schober (IAEVG – Tarptautinė švietimo ir profesinio orientavimo asociacija), Dr. Gerhart Rott (FEDORA – *Forum European de l'Orientation Academique*), Dr. John McCarthy (Tarptautinis Karjeros vystymo ir viešosios politikos centras⁴) ir Dr. Wolfgang Müller (ES Valstybinių įdarbinimo tarnybų tinklas⁵).

- Kiekvienai teminei veiklai vadovujančių šalių atstovų, kurie bendradarbiaudami su ELGPN koordinatoriumi vadovavo veiklai ir atitinkamų šios ataskaitos dalių parengimui:

- ✓ 1 darbo grupė (toliau – DG1): Jasmin Muhič, Čekijos Respublika.
- ✓ 2 darbo grupė (toliau – DG2): Jean-Marie Lenzi, Prancūzija; Dr. Guðbjörg Vilhjálmsdóttir, Islandija.
- ✓ 3 darbo grupė (toliau – DG3): Dr. Peter Härtel, Austrija; Dr. Bernhard Jenschke, Vokietija.
- ✓ 4 darbo grupė (toliau – DG4): Steffen Jensen, Danija; Dr. Helena Kasurinen, Suomija.
- ✓ 2 užduočių grupė (toliau – UG2): Brigita Rugar, Slovėnija.

⁴ Angl. ICCDPP – *the International Centre for Career Development and Public Policy* – vert. past.

⁵ Angl. EU PES Network – vert. past.

▪ Ekspertų, dirbančių pagal sutartis, kurie parengė išankstinius reziumuojančius ir apibendrinančius dokumentus teminių veiklų susitikimams, bei metmenis atitinkamoms šios ataskaitos dalims:

- ✓ DG1: Prof. Ronald Sultana, Malta.
- ✓ DG2: Prof. Fusûn Akkök, Turkija.
- ✓ DG3: Prof. Tony Watts, Jungtinė Karalystė.
- ✓ DG4: Doc. Peter Plant, Danija.
- ✓ UG1: Françoise Divisia, Prancūzija; Dr John McCarthy, Airija.
- ✓ UG2: Saša Niklanovič, Slovėnija.
- ✓ Įvertinimas: Peter Weber, Vokietija.

Tinklas nusprendė vienu metu nagrinėti keturis prioritetus, apibrėžtus 2008 m. ES Rezoliucijoje: ja šioje ataskaitoje remiamasi pristatant veiklų apimtį ir taikymo sritis.

Taip pat už paramą, įgyvendinant darbo programą, reikia padėkoti Europos Komisijos atstovams: Gordon Clark, Carlo Scatoli, Jennifer Wannan ir Maike Koops iš Švietimo ir kultūros generalinio direktorato, Susanne Kraatz iš Užimtumo, socialinių reikalų ir lygių galimybių generalinio direktorato.

Raimo Vuorinen
ELGPN koordinorius

1. APŽVALGA

Šios ataskaitos tikslas yra perduoti dabartinius Europos visą gyvenimą truncančio orientavimo politikos tinklo (ELGPN) veiklos rezultatus atitinkamiems politikos kūrėjams ir interesų grupėms tiek Europos, tiek nacionaliniuose lygmenyse.

ELGPN siekia padėti Europos Sąjungos (ES) valstybėms narėms (ir kaimyninėms šalims, atitinkančioms ES Mokymosi visą gyvenimą programos reikalavimus) bei Europos Komisijai plėtoti europinį bendradarbiavimą orientavimo srityje švietimo ir užimtumo sektoriuose. Jo tikslas – skatinti bendradarbiavimą valstybės narės lygmenyje įgyvendinant ES rezoliucijose dėl orientavimo (2004 m.; 2008 m.) apibrėžtus prioritetus. Tinklą įkūrė valstybės narės, pagal Mokymosi visą gyvenimą programą jo veiklas remia Komisija.

ELGPN reprezentuoja reikšmingą patobulėjimą remiant nacionalinės visą gyvenimą truncančio orientavimo politikos plėtrą Europoje. Kaip valstybių narių įgyvendinamas tinklas, jis taip pat reprezentuoja inovatyvią atvirojo koordinavimo metodo formą ES.

ELGPN narėmis gali tapti visos šalys, kurios atitinka reikalavimus norintiems gauti paramą pagal ES Mokymosi visą gyvenimą programą 2007–2013 m. laikotarpiui. Dalyvaujančios šalys, skatinamos įtraukti tiek vyriausybinės, tiek nevyriausybinės organizacijas, paskiria savo atstovus Tinkle. Beveik visos šalys atstovauja švietimo ministerija, daugiau nei pusė turi darbo ministerijos atstovus, kai kurios – atstovus iš NVO (žr. 1 priedą). Pagal atitinkamą ryšių palaikymo tvarką, Tinklas užtikrina reguliarių kontaktavimą su kitomis susijusiomis institucijomis bei tinklais nacionaliniame, Europos ir tarptautiniame lygmenyse.

Šiuo metu ELGPN sudaro 26 valstybės narės (AT, CY, CZ, DE, DK, EE, EL, ES, FI, FR, HU, IS, IT, LV, LT, LU, MT, NL, NO, PL, PT, SE, SK, SI, TR, UK) ir keturios papildomos šalys kaip stebėtojai (BE, BG, IR, RO).

Šalys narės ataskaitose teigia, kad dalyvavimas Tinkle praturtino jų suvokimą apie galimus atsakus į bendrus iššūkius ir suteikė joms naujų įžvalgų bei naują perspektyvą į jų pačių nacionalines nuostatas. Manoma, kad pažanga padaryta šiose konkrečiose srityse:

- Parama siekiant geresnio paslaugų koordinavimo (šiuo metu visos 30 šalių arba yra įsteigę orientavimo forumą ar kitą mechanizmą, arba yra pradėję steigimo procesą).
- Bendro supratimo, kas yra karjeros valdymo kompetencijos, atsiradimas.
- Naujų technologijų potencialo, suteikiančio platesnę prieigą prie paslaugų, pripažinimas, papildant betarpišką („akis į akį“) paslaugų teikimą telefonu ir interaktyvias, internetu teikiamas paslaugas.
- Suvokimas, kad reikalinga tvirtesnių, su kokybės užtikrinimu susijusių įrodymų bazė.

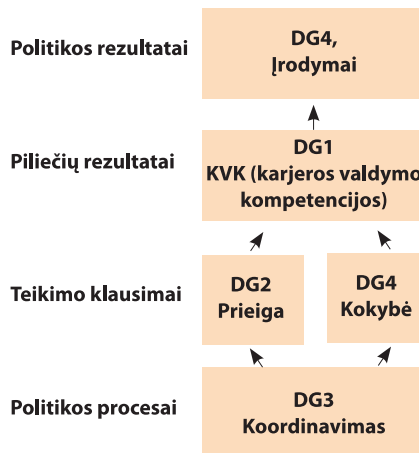
2. ELGPN DARBO PROGRAMA 2009–2010 m.

2009–2010 m. laikotarpiu buvo surengti keturi ELGPN plenariniai susitikimai (Liuksemburge 2009 m. kovo mėn.; Rygoje, Latvijoje, 2009 m. rugsėjo mėn.; Saragosoje, Ispanijoje, 2010 m. gegužės mėn.; Lisabonoje, Portugalijoje, 2010 m. rugsėjo mėn.).

Visas Tinklas sutiko, kad 2009–2010 m. darbo programa turi būti sudaryta remiantis 2008 metų Rezoliucijoje apibrėžtomis keturiomis temomis. Todėl darbas buvo organizuotas keturiomis darbo grupėmis (kiekvienoje dalyvaujant 10–12 šalių) siekiant:

- Paskatinti visą gyvenimą trunkantį *karjeros valdymo kompetencijų* įgijimą (DG1).
- Palengvinti visų piliečių *prieigą* prie orientavimo paslaugų, įskaitant ankstesnio patirtinio mokymosi akreditavimą⁶ (DG2).
- Paskatinti *bendradarbiavimo ir koordinavimo mechanizmų* orientavimo politikoje ir sistemose plėtrą tarp įvairių nacionalinių, regioninių ir vietos interesų grupių (DG3).
- Plėtoti *kokybės užtikrinimo ir įrodymų bazę* politikos ir sistemų plėtrai (DG4).

Ryšys tarp visų keturių temų gali būti išdėstomas tokiu būdu:

⁶ Angl. APEL – Accreditation of prior experiential learning – vert. past.

Kiekvienai darbo grupei veiklos koordinavimui ir vykdymui, bendradarbiaujant su ELGPN koordinatoriumi, buvo paskirtas pagal sutartį dirbantis ekspertas ir viena ar dvi vadovaujančios šalys. Kiekvienos darbo grupės programą sudarė du atskiri tiriamosios srities vizitai⁷ ir trečiasis – apibendrinantis – susitikimas. Tiriamieji srities vizitai priimančioms šalims suteikė galimybes informuoti ir praturtinti savo pačių politiką ir praktiką bei į šiuos procesus įtraukti svarbiausius politikos kūrėjus. Pagal sutartį dirbantis ekspertas po kiekvieno susitikimo parengė apžvalginį ir apibendrinantį pranešimus.

Be to, ELGPN 2009–2010 m. darbo programa apėmė ir dvi temas užduočių grupes, susitelkusias ties:

- Europos švietimo ir profesinio mokymo bei užimtumo politika žvelgiant iš visą gyvenimą trunkančio orientavimo perspektyvos, įskaitant politikos suvestines, susijusias su 2004 ir 2008 m. Rezoliucijose apibrėžtomis keturiomis darbo grupių temomis, bei komentarus apie visą gyvenimą trunkančio orientavimo vaidmenį ryšium su dabartine ekonomikos krize (UG1).
- ES finansuojamų projektų sinergija ir jų sąsajomis su visą gyvenimą trunkančio orientavimo politika (UG2).

Kiekvienos iš šių darbo grupių bei užduočių grupių darbas apibendrinamas tolesnėse šios ataskaitos dalyse. Po jų seka įvertinimo duomenys ir kito etapo planai, o antrame priede nurodomas kiekvienos šalies narės dalyvavimas įvairiose veiklose.

ELGPN interneto svetainė (<http://elgpn.eu>) veikia kaip Tinklo dokumentų kaupykla ir tyrimų platforma. Interneto svetainės struktūra yra sudaryta pagal ES Tarybos Rezoliucijos prioritetus. Ji palaiko Tinklo valdymą, joje pateikiama informacija apie ELGPN atstovaujančias nacionalines institucijas, taip pat talpinama duomenų bazė, kuri suteikia nariams galimybę dalintis patirtimi ir skleisti informaciją apie įdomias nacionalines iniciatyvas ar projektus, susijusius su visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos plėtra. Šių nacionalinių pavyzdžių formatas yra paremtas Europos Komisijos Mokymosi visą gyvenimą žinių sistema⁸. Tai suteikia galimybę publikuoti juos ir KSLLL, ir ELGPN interneto svetainėje.

⁷ Angl. *field visit* – vert. past.

⁸ Angl. – *European Commission's Knowledge System for Lifelong Learning (KSLLL)* – vert. past.

3. KARJEROS VALDYMO KOMPETENCIJOS* (1 DARBO GRUPĖ)

Pagrindimas

Karjeros valdymo kompetencijos (KVK) yra visuma kompetencijų, kurios suteikia individams ir grupėms struktūruotus būdus kaupiti, analizuoti, apibendrinti ir organizuoti asmeninę, edukacinę ir darbo informaciją, o taip pat įgūdžius priimti ir įgyvendinti sprendimus ir perėjimus. Tokios kompetencijos reikalingos piliečiams, kad jie galėtų valdyti sudėtingus perėjimus, kurie apibūdina šiuolaikinio švietimo, profesinio mokymo ir darbo trajektoriją. Turint omenyje žiniomis pagrįstos ekonomikos keliamus reikalavimus, piliečių dalyvavimas formaliajame mokymesi, profesiniame lavinime ir persikvalifikavime greičiausiai ilgai tęsis ir šiems jau pasiekus suaugusiojo amžių. KVK išmokymas gali padėti piliečiams valdyti nelinijinius karjeros kelius ir padidinti jų galimybes įsidarbinti, tokiu būdu skatinant socialinę lygybę ir įtraukimą.

Daugelyje ELGPN šalių narių mokyklų programos yra sudarytos ar sudaromos siekiant padėti jauniems žmonėms išmokti geriau planuoti ir valdyti savo perėjimus tarp mokslo, profesinio mokymo ir darbo. Aukštajame moksle Bolonijos procesas skatina KVK siekiant puoselėti į studentą orientuotą mokymąsi ir padidinti absolventų įsidarbinimo gebėjimus. KVK taip pat yra skatinamos bedarbių tarpe: daug valstybinių įdarbinimo tarnybų teikia ar perka programas, kurios yra paremtos suaugusiųjų įsidarbinimo gebėjimais siekiant padidinti jų galimybes ankštose darbo rinkose.

* Šios ataskaitos lietuviškame variante, atsižvelgiant į nacionalinį kontekstą bei į ELGPN atstovaujančių Lietuvos institucijų patirtį darbo grupėse analizuojant orientavimo sąvokas ir terminus, angliškas Career Management Skills verčiamas – Karjeros valdymo kompetencijos – vert. past.

Toks dėmesys KVK neturėtų būti interpretuojamas taip, kad susidarytų nuomonė, jog individai, kurie netenka ar neturi darbo, turi kaltinti patys save, kad nesugebėjo pasirengti perėjimams. Turi būti rūpinamasi, kad būtų išvengta socialinių klausimų „individualizavimo“. Nors KVK gali paremti ir palengvinti perėjimus, daug problemų, su kuriomis susiduria individai, glūdi ne juose pačiuose, bet struktūriniuose ekonomikos trūkumuose.

Raida ir pažanga šiai dienai

KVK turinys ir programos teikimo modalumai ES įvairuoja, tačiau su dideliu konvergencijos laipsniu. Paneuropiniame lygmenyje dabar plačiai naudojamas terminas „KVK“; šalies narės lygmenyje gali būti naudojami kiti terminai, nurodantys panašų kompetencijų rinkinį (pvz., „gyvenimo įgūdžiai“, „asmeninis ir socialinis švietimas“, „mokymasis plėtoti karjerą“). Šiuos terminus sieja jų konvergencija į panašias temas: puoselėti kompetencijas, kurios padeda individams ir grupėms kaupti, analizuoti, apibendrinti ir organizuoti asmeninę, edukacinę ir darbo informaciją, o taip pat įgūdžius priimti ir įgyvendinti sprendimus ir perėjimus. Tokia darbotvarkė dabar plačiai priimta ir vykdoma visoje ES.

Diskusiniai klausimai, iššūkiai ir svarbiausios įžvalgos

Svarbiausios su KVK susijusios diskusijos apima šiuos klausimus:

- *Lygmuo, kuriuo gali būti nagrinėjamos skirtingos KVK temos, priklauso mai nuo amžiaus ir švietimo lygmens. Nors dažnai KVK taikomas ugdymo požiūris, taip yra ne visose šalyse.*
- *Poreikis identifikuoti specifines KVK, būdingas tikslinių rizikos grupių poreikiams. Rengiant tokias KVK programas, tikslinės grupės yra labai svarbios.*
- *Poreikis pripažinti įvairias mokymo programos tradicijas skirtingose šalyse. Tai gali trukdyti plėtoti KVK koncepciją Europos mastu.*
- *Pageidaujama nacionalinė KVK koncepcija, apibrėžianti mažiausių žinių ir įgūdžių bazę, prieinamą visiems piliečiams, tuo pačiu metu sudarant sąlygas lanksčiai šios koncepcijos interpretacijai priklausomai nuo konkretaus konteksto.*
- *Iššūkis integruoti KVK į edukacinį kontekstą. Galimi tokie pasirinkimų variantai: KVK kaip atskiras tvarkaraščio „mokomasis dalykas“, paskirstyti KVK per visą mokymo programą, siūlyti KVK kaip popamokinę veiklą, arba šių strategijų mišinį.*

- *Patirtinių ir inovatyvių pedagogikos metodų taikymas.* Būtina, kad pedagogai peržengtų didaktines instrukcijas ir įtrauktų eilę patirtinių mokymosi strategijų, karjeros žaidimų, kompiuterinių išteklių ir t. t.
- *KVK įvertinimas.* Kai kuriose šalyse laikomasi požiūrio, kad KVK mokymuisi pakanka besimokančiojo motyvacijos, ir nėra jokio poreikio įvertinti. Kitose šalyse akcentuojama besimokančiojo teisė gauti formalų kompetencijų ugdymo pripažinimą. Švietimo tradicijose, kuriose svarbiausi egzaminai, bet kuri formaliai neįvertinta mokymo programos sritis galiausiai gali pasirodyti nesvarbi žinių hierarchijoje ir – besimokančiojo akyse. Inovatyvių įvertinimo metodų, tokių kaip *portfolio*, naudojimas pasižymi privalumu palengvinti ir pripažinti mokymąsi neapribojant inovatyvių mokymo metodologijų.
- *Modalumai per kuriuos KVK gali būti teikiama valstybinės užimtumo tarnybos kontekste* siekiant užtikrinti, kad bedarbiai įgyja tas kompetencijas, kurios didina jų galimybes įsidarbinti. Vieni geriausių pavyzdžių yra „darbo klubuose“, ypač tuose, kurie pasamdomi paslaugų teikėjams, esantiems arti tikslinės klientų grupės. Tokiomis aplinkybėmis didesnė tikimybė, kad įgiantį ir suteikiantį galimybes poveikį turės „grupės“ požiūris.
- *Poreikis užtikrinti, kad KVK nėra mokoma laikantis nepakankamumo požiūrio,* kuris individą traktuoja kaip kažką „nepakankamo“, bet greičiau iš įgalinimo perspektyvos. Svarbu klientus traktuoti kaip asmenis, turinčius stiprybes, ne problemas.

Laukiantys darbai

- Daugelis šalių vis dar turi išplėtoti nacionalinę KVK koncepciją.
- Daugelis taip pat turi apibrėžti aiškia politiką KVK vietos mokymo programoje atžvilgiu.
- Teikiantiesiems KVK reikalinga aiški mokymo strategija, taip pat atitinami ištekliai, kurie galėtų būti panaudojami įvairiuose kontekstuose.
- Plėtojant KVK koncepciją reikia atsižvelgti į specifinius tikslinių rizikos grupių poreikius.
- Reikia toliau dirbti siekiant parengti tinkamas įvertinimo strategijas.
- Nepaisant apribojimų, reikėtų tęsti darbą siekiant išplėtoti europinę KVK koncepciją.

4. PRIEIGOS GERINIMAS (2 DARBO GRUPĖ)

Pagrindimas

Prieigos gerinimas buvo daugelio šalių darbotvarkėje, įskaitant klausimus, kaip praplėsti paslaugas skirtingoms tikslinėms grupėms, panaudoti IRT priemones, ir kaip valdyti bei finansuoti geriau integruotas paslaugas. Nurodomi du nepakankamos prieigos aspektai, būdingi daugeliui aplinkų:

- Didelio skaičiaus atskirų piliečių grupių poreikiai nėra adekvačiai patenkinami.
- Orientavimo paslaugos dažnai vis dar teikiamos ribotame skaičiuje vietų, ribotai panaudojant technologines priemones, ribotu dienos ar savaitės laiku ir fiksuotais gyvenimo momentais, taip apribojant visą gyvenimą trunkančią ir visą gyvenimą prieinamą prieigą.

Dabartinės ekonominės krizės ir vis didėjančio nedarbo masto akivaizdoje prieigos prie karjeros orientavimo paslaugų vaidmuo yra esminis. Krizė taip pat pabrėžia naujų sąlygų paslaugoms teikti poreikį, siekiant, kad būtų pagerinta prieiga, sutelkiant dėmesį į specifines tikslines grupes (pvz., jauni žmonės svarbiausiais perėjimų švietimo sektoriuje ir iš švietimo į darbo sektorių momentais, iškritusieji iš švietimo sistemos, bedarbis jaunimas ir suaugusieji bei tie, kurie neturi pilnų teisių darbo rinkoje).

Daugelis šalių apibrėžė technologijas, ypač internetą ir telefoną, kaip esminę skatinančią priemonę karjeros išteklių plėtojimui, taip pat kaip įgalinančias gauti paslaugas tokiu laiku, tokioje vietoje ir tokiu būdu, kurie labiausiai atitinka jų poreikius. Technologijos suteikia galimybes teikti paslaugas suderinant kelias technologijų priemones, pavyzdžiui, elektroninį orientavimą ir telefono pagalbos linijas, o taip pat – betarpišką („akis į akį“) orientavimą. Dabartinis orientavimo paslaugų teikimas turi būti reorganizuotas – išlaidų efektyvumą užtikrinančio paslaugų teikimo prasme.

Rezultatai ir pažanga šiai dienai

Kelios šalys turi naujus įstatymus, susijusius su paslaugų prieiga ir teikimu bei su naujų priemonių ir sistemų plėtojimu. Jie apima įstatymus, skirtus konsultavimo paslaugoms kaip užimtumo politikos daliai (CZ), įstatymus, nustatančius visų piliečių teisę į valstybinių tarnybų teikiamas nemokamas visą gyvenimą trunkančio orientavimo paslaugas (FR), suaugusiųjų švietimui skirtus įstatymus, kuriais remiamas orientavimas darbo vietoje ir neformalaus bei savaiminio mokymosi pripažinimo procesai (IS) ir įstatymus, skirtus konsultantų kvalifikacijoms (FR, IS, PL). Kiti politiniai sprendimai pabrėžia prioritetus orientavime efektyviau naudoti IRT (LT) bei orientavimui naudojamų IRT priemonių įtraukimą į e. vyriausybės strategiją (SK). Reikšmingi pasiekimai apima naują integruotą paslaugą (FR), interneto portalo ir telefoninių paslaugų kaip paramos karjeros pasirinkimui koncepciją, taip pat – programą, kuria siekiama vietos orientavimo iniciatyvas susieti su vietos mokymosi strategijomis (DE), naują paslaugą, skirtą suaugusiųjų karjerai, Anglijoje (JK), ir internetu paremtą Nacionalinę karjeros informavimo sistemą (TR).

Svarbiausios įžvalgos

- *Papildomasis paslaugų teikimo kanalų pobūdis.* Nors technologijos daugelio šalių apibrėžtos kaip svarbios plėtojant karjeros paslaugų teikimą, betarpiškos („akis į akį“) paslaugos, teikiamos individualiai ir / arba dirbant grupėje, išlieka esmine orientavimo paslaugų teikimo dalimi. Naujos technologijos, sukuriant inovatyvius ir lanksčius paslaugų teikimo būdus, susijusius su savarankiška prieiga ir savipagalbos būdais, papildančiais įprastesnes orientavimo formas, turi didelį potencialą padaryti prieigą ir įmanomą, ir pigesnę.

- *Integruotų paslaugų plėtojimas.* Plėtoti integruotas paslaugas bet kokio amžiaus žmonėms yra naujas iššūkis, kuris reikalauja iš naujo apgalvoti institucinius kontekstus ir profesines kompetencijas bei naują mentalitetą ir kultūrą.

- *Skirtingi paslaugų lygmenys skirtingiems individualiems poreikiams patenkinti.* Individus galima apibūdinti pradedant nuo tų, kurie yra motyvuoti ir gali sėkmingai priimti karjeros sprendimus savarankiškai, baigiant tais, kuriems reikalinga esminė pagalba.

- *Ankstesnio patirtinio mokymosi akreditavimas⁹ kaip efektyvi metodologija įsidarbinimo gebėjimų ugdymui.* Prieiga prie adekvačių orientavimo paslau-

⁹ Angl. APEL – Accreditation of prior experiential learning – vert. past.

gų ir pagalbos yra būtina siekiant padėti piliečiams – ypač turintiems menkus įgūdžius ir neturintiems darbo – pasinaudoti APEL ir tokiu būdu įvertinti savo ankstesnę mokymąsi.

- *Paslaugų teikimo standartai.* IRT pagrįstiems ir kitokiems karjeros ištekliams turi būti parengti standartai (pvz., tinkamumas, patikimumas, tikslumas, objektyvumas, išsamumas, atitikimas tikslinėms grupėms, savalaikiškumas).

- *Etiniai klausimai, susiję su IRT naudojimu orientavime.* Jie apima internete prieinamų įvertinimų kokybę.

- *Prieiga kaip socialinio teisingumo klausimas.* Tam, kad būtų pasiektas patenkinamas balansas tarp kokybės ir prieigos, reikalingas geresnis karjeros orientavimo efektyvumo suvokimas ne tik ryšium su jo kaina, bet taip pat jo kaip instrumento socialinės lygybės tikslams pasiekti prasme.

Pagrindiniai iššūkiai

- Kaip tobulinti praktikų kompetencijas naudoti IRT priemones.
- Kaip efektyviai panaudoti internetu paremtas socialines bei mobiliąsias technologijas.
- Kaip įvertinti nacionalinius paslaugų teikimo išteklius ryšium su naująja visą gyvenimą trunkančio orientavimo paradigma.
- Etiniai aspektai.
- Paslaugų teikimo skirtingoms grupėms, kurioms taikomi skirtingi paslaugų teikimo būdai, santykinio efektyvumo įvertinimas.
- Kaip paskirstyti finansavimą skirtingiems paslaugų teikimo kanalams siekiant patenkinti skirtingų prioritetinių grupių poreikius.
- Kaip įstatymais galima apibrėžti piliečių teisę į orientavimą ir paslaugų teikimo sistemą.
- Kaip geriau skatinti orientavimo paslaugų prieinamumą piliečiams.

5. BENDRADARBIAVIMO IR KOORDINAVIMO MECHANIZMAI (3 DARBO GRUPĖ)

Pagrindimas

Visose šalyse orientavimo paslaugų teikimas pasiskirstęs po įvairius sektorius, įvairias ministerijas ir kitas pavaldžias institucijas (mokyklas, trečiojo lygmens švietimo įstaigas, valstybines įdarbinimo tarnybas, socialinius partnerius, savanorišką, privatų sektorius). Vienas iš pagrindinių šių tarnybų vaidmenų yra padėti individams efektyviai judėti po sektorius asmeninio ir karjeros tobulėjimo eigoje. Atitinkamai, efektyvi visą gyvenimą trunkančio orientavimo politika turi įtraukti keletą skirtingų institucijų ir interesų grupių. Nacionalinis visą gyvenimą trunkančio orientavimo forumas yra mechanizmas šioms institucijoms burti siekiant efektyvesnio politikos plėtojimo ir harmoningesnio paslaugų teikimo.

Kad nacionalinis visą gyvenimą trunkančio orientavimo forumas kaip toks būtų plačiai pripažintas, jis turėtų atitikti keturis reikalavimus:

- Jame turėtų dalyvauti vyriausybė, arba jis bent jau turėtų būti jos pripažįstamas.
- Narystė jame neturėtų apsiriboti vyriausybiniais departamentais, bet turėtų įtraukti ir kitas svarbiausias interesų grupes.
- Jis turėtų aprėpti švietimo ir užimtumo sritis, taip pat jaunimo bei suaugusiųjų orientavimą.

Kai kuriais atvejais gali būti sukurti alternatyvūs mechanizmai, teikiantys panašią kaip ir nacionalinis forumas naudą.

Forumas ar panašus mechanizmas gali veikti viename ar keliuose iš trijų lygmenų:

- *Komunikacija.* Tai gali apimti informacijos mainus ir bendradarbiavimo bei koordinavimo galimybių tyrinėjimą.
- *Bendradarbiavimas* tarp partnerių, egzistuojančiose struktūrose. Jis gali būti labai neformalaus pobūdžio ir pagrįstas bendradarbiavimo sutartimi, kiekvienam partneriui išlaikant sprendimo priėmimo galias.
- *Koordinavimas.* Jis greičiausiai pareikalaus koordinuojančios struktūros su įgaliojimais veiklai ir finansavimu (ir galbūt sutartimi ar teisiniais įgaliojimais).

Pirmajame lygmenyje (komunikacijos) forumas gali įgyti darbo komandos ar tinklo, ar patariamąsios ekspertų grupės formą; trečiajame lygmenyje (koordinavimo) greičiausiai prireiks formalesnės ir tvaresnės struktūros.

Rezultatai ir pažanga šiai dienai

Nacionaliniai visą gyvenimą trunkančio orientavimo forumai dabar yra įsteigti septyniolikoje Europos šalių, o dar dešimtyje kitų yra steigiamajame procese. Trijose šalyse buvo įsteigti ar yra steigiami alternatyvūs mechanizmai. Taigi, visos šalys narės skiria dėmesį geresniam bendradarbiavimui ir paslaugų koordinavimui.

Svarbiausios įžvalgos

Remiantis šiai dienai turima patirtimi, galima išskirti dešimt svarbiausių įžvalgų šalims, norinčioms įsteigti tokius forumus:

- Nubrėžti aiškias sąsajas su mokymosi visą gyvenimą, užimtumo ir socialinio įtraukimo strategijomis, ir šių strategijų atžvilgiu, išdėliuoti visą gyvenimą trunkantį orientavimą kaip visuomeninę gerovę.
- Nustatyti bendrus apibrėžimus ir terminologiją.
- Būti selektyviais apibrėžiant tuos, kurie bus pakviesti dalyvauti.
- Turėti aiškiai apibrėžtus tikslus, užduotis ir vaidmenis.
- Turėti aiškią vadovybę, stiprius šalininkus ir tvirtą pagrindinių dalyvaujančių pusių įsipareigojimą.
 - Aiškiai apibrėžti santykį su vyriausybe (įskaitant, jei aktualu, regioninę ir vietos vyriausybę).
 - Turėti sekretoriata, kuris būtų nepriklausomas arba bent jau „apsaugotas“.
 - Skatinti raidą, bet likti ištikimiems pamatinei misijai.
 - Suvokti vaidmenų konflikto rizikas.
 - Stengtis dirbti žvelgiant iš individualaus piliečio perspektyvos, pripažįstant tokios laikysenos viešąją naudą.

Diskusiniai klausimai ir iššūkiai

Svarbiausi diskusiniai klausimai ir iššūkiai apima šiuos klausimus:

- Ar forumas turėtų būti įsteigtas vyriausybės, galimai per įstatymus („iš viršaus į apačią“), ar turėtų būti įsteigtas kelių nevyriausybinių organizacijų iniciatyva, kurios tinkamas sąsajas su vyriausybe nustatytų vėliau („iš apačios į viršų“). Gali būti verta integruoti abiejų procesų elementus.

- Šalyse, kuriose reikšmingi su švietimu ir (arba) užimtumu susiję įgaliojimai yra perduoti regioninėms / vietos valdžios institucijoms, svarbus *bendradarbiavimas ir koordinavimas regioniniame / vietos lygmenyje*. Tai gali turėti mažiausiai tokią pat svarbą, kaip ir nacionalinis lygmuo. Nei vienas iš šių bendradarbiavimo ir koordinavimo lygmenų negali būti efektyvus vienas be kito.

- *Integruojamasis IRT potencialas*, pavyzdžiui, sukviečiant kartu karjeros informavimo ir orientavimo paslaugų teikėjus iš skirtingų sektorių bendram interneto portalui sukurti. Taip paskirstomos išlaidos, vartotojas daromas paslaugų struktūros centru, ir – tikėtina – atitinkamai pritrauks daugiau vartotojų, atnešant abipusę naudą visiems partneriams. Toliau plėtojamas portalas galėtų būti priemone, kuria naudodamiesi paslaugų teikėjai gali pakeisti savo individualų, į sektorių orientuotą ir į paslaugų teikėjus sutelktą paslaugų teikimą visą gyvenimą trunkančio orientavimo sistema, nukreipta į vartotoją. Šios sistemos centre schematiškai būtų interneto portalas, paremtas koordinuojamu, sektoriaus lygmenyje betarpiškai („akis į akį“) teikiamų bei kitokių paslaugų teikimu. Tokio požiūrio kokybė ir efektyvumas priklauso nuo jo įdiegimo į mokymosi visą gyvenimą sistemą, kuri yra orientuota į procesą, darni ir visapusiška.

6. KOKYBĖS UŽTIKRINIMAS IR ĮRODYMAI (4 DARBO GRUPĖ)

Pagrindimas

4 darbo grupė dirba su sąsajomis tarp orientavimo politikos, tyrimų ir praktikos dviem atžvilgiais:

- Kokybės užtikrinimo (KU) metodų vaidmuo ir plėtojimas orientavime.
- Įrodymai, kurie yra ar galėtų būti gaunami orientavimo veiklų pagrindimui, paaiškinimui, gerinimui ir įteisinimui.

Visą gyvenimą trunkančio orientavimo skersinis pobūdis reikalauja, kad būtų teikiamos aukštos kokybės paslaugos ir kad orientavimo KU sistemos sandarai būtų taikomas tarpsektorinis požiūris.

Rezultatai ir pažanga šiai dienai

Kai kurios ES valstybės narės įdiegė visapusiškas, tačiau daugiausia sektoriškas, KU sistemas (pvz., DK, UK). Kai kurie iš šių požiūrių turi įrodymais pagrįstos politikos plėtojimo elementų. Pavyzdžiui, Škotijoje taikomas visapusiškas, visas amžiaus grupes apimančio orientavimo požiūris, kur įrodymai apibūdinami kaip eilė individualių ir visuomeninių rezultatų, įskaitant ekonominį naudingumą. Vokietijoje bendru sutarimu priimtiems kokybės standartams plėtoti buvo inicijuotas koordinuojamas procesas.

KU sistemos elementai

Apžvelgus politines iniciatyvas ir įdomias dalyvaujančiųjų šalių praktikas, susijusias su kokybės užtikrinimu karjeros orientavime, taip pat tyrimus, atliktus siekiant sudaryti įrodymų bazę politikos plėtojimui, buvo nuspręsta sudaryti rekomendacinį elementų, kurie turėtų būti įtraukti į KU sistemą, sąrašą. Europos Komisijos ekspertų grupė visą gyvenimą trunkančio orientavimo klausimais parengė penkis „orientavimo paslaugų teikimo kokybės užtikrinimo sistemų atskaitos taškus“. DG4 nusprendė pridėti dar dvi dimensijas (rezultatai, poveikis).

Šiuo pagrindu sudarytą sistemą sudaro „atskaitos taškų“ ir rodiklių matrica, paremta sąnaudų–procesų–rezultatų modeliu, ir apimanti pasiūlymus rinkti duomenis siekiant įvertinti, kaip ir koku lygiu rodiklis pasiektas:

ATSKAITOS TAŠKAS	PASIRINKTIEJI RODIKLIAI
Piliečių ir vartotojų dalyvavimas	<ul style="list-style-type: none"> Galimybė gauti informaciją apie teises ir paslaugas Veikia ir yra naudojamos klientų reagavimo sistemos Publikuojami / naudojami reguliarūs klientų pasitenkinimo tyrimai
Praktikų kompetencija	<ul style="list-style-type: none"> Nacionaliniu / regioniniu lygmeniu priimti apibrėžti standartai Sertifikavimo / akreditavimo sistemos Profesinio mokymo reikalavimai ir prieinamumas Būtina supervizija Profesinė elgsena ir adekvačių metodų naudojimas
Paslaugų tobulinimas	<ul style="list-style-type: none"> KU sistemų egzistavimas ir privalomas naudojimas Egzistuoja apibrėžti paslaugų teikimo standartai (etikos kodeksas, metodologija, konsultanto-kliento santykis, paslaugų teikimo aplinkybės, finansiniai ištekliai, administracinės procedūros, IRT įranga, atnaujinta informacija, darbo rinkos informacija, paslaugų teikimas specialiujų poreikių turintiems klientams ir t. t.) Veiksmų plano parengimas su klientais Orientavimo proceso ir rezultatų dokumentavimas Stebėseną, kuria siekiama įvertinti paslaugų tobulinimą ir rezultatus
Darna	<ul style="list-style-type: none"> Paslaugų visoms amžiaus grupėms egzistavimas ir skirtingų paslaugų teikėjų bendradarbiavimas ir / arba koordinavimas Sutarimas dėl bendrųjų principų
Rezultatai / poveikis: mokymosi rezultatai darbo rinkos / ekonominiai rezultatai socialinio įtraukimo rezultatai	<ul style="list-style-type: none"> Reikšmingas kliento žinių ir kompetencijų, karjeros valdymo įgūdžių, pasitikėjimo lygio, sprendimo priėmimo kompetencijų, pasirengimo darbui ir kt. pagerėjimas Perėjimų į kitą švietimo / profesinio mokymo / užimtumo lygmenį rodikliai Išlikimo sistemoje lygio gerinimas ir iškritusiųjų iš švietimo sistemos lygio mažinimas Sėkmingi atitaikymo procesai darbo rinkoje Bedarbystės lygis ir trukmė Darbo pasiūlos gerinimas pagal poreikį Paslaugų teikimo sąnaudų efektyvumas

Sistemos projektas apima ir kokybinius, ir kiekybinius rodiklius. Daugiausia kiekybiniais rodikliais paremtos sistemos sukūrimas, turint omenyje išskylančias didžiules metodologines problemas, yra ambicingas siekis. Be to, jei KU nukreiptas į išskirtinai kiekybinį matavimą, kyla nepageidaujamo poveikio pavojus. Siekiant efektyviai valdyti paslaugas ir pateisinti mokesčių mokėtojų pinigines investicijas į tokias paslaugas, turi būti išlaikytas balansas tarp profesinės pirmenybės kokybiniam vertinimui ir politikos kūrėjų bei paslaugų valdytojų reikalavimo pateikti empirinius įrodymus ir sąnaudų efektyvumo analizę.

Tolesnis darbas su rodikliais ir duomenimis turėtų būti atliekamas kitame ELGPN darbo etape. Nėra tikslo šalyse narėse įvesti privalomą sistemą, bet siekiama paskatinti diskusijas vedančias prie bendro sutarimo, kokie elementai turėtų būti įtraukti į KU metodą karjeros orientavimo srityje. Tai atitinka panašų europinį darbą kitose srityse, pvz., Europos KU sistemas profesinio mokymo ir lavinimo srityje, aukštajame moksle, ir kalbant apie „bendrojo intereso paslaugas“. Esminis dalykas siekiant, kad sistema būtų tinkama ir įgyvendinama, yra ELGPN narių platus bendras supratimas ir proceso nuosavybė. Šis procesas taip pat bus kito ELGPN etapo užduotis.

7. ES POLITIKOS STEBĖSENA (1 UŽDUOČIŲ GRUPĖ)

1 užduočių grupę ELGPN įkūrė dvejopu tikslu:

- Siekiant užtikrinti, kad tinklo veiklos rezultatai turi poveikį regioninės, nacionalinės ir europinės visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikos plėtrai.
- Dalytis informacija ir ją perduoti, kad visi ELGPN nariai turėtų prieigą prie šios informacijos ir galimybę būti įtrauktiems į atitinkamus politikos procesus.

1 užduočių grupės užduotys buvo atitinkamai apibrėžtos:

- Palaikyti ELGPN narių žinių bazę apie susijusius ES politikos tobulinimus švietimo, profesinio mokymo, užimtumo ir socialinės įtraukties srityse; rinkti ir analizuoti duomenis, kaip tokioje europinėje politikoje atsižvelgiama į visą gyvenimą trunkantį orientavimą; ir dalintis šia informacija Tinklo viduje.
- Palaikyti ELGPN darbo programą: gerai įtvirtinti temines ELGPN veiklas ES politikos kontekste.
- Padėti ELGPN nariams daryti įtaką europinės ir nacionalinės politikos procesams kalbant apie visą gyvenimo trunkančio orientavimo esminį vaidmenį atitinkamiems politikos procesams, teikti konsultacijas siekiant padėti tinklo nariams dalyvauti šiuose procesuose.

Lisabonos strategija sudaro platų politikos kontekstą, kuriame buvo įkurtas ELGPN. Orientuota į žinių visuomenę ir ekonomiką, socialinę sanglaudą ir globalų konkurencingumą, Lisabonos strategija buvo vedantysis veiksnys pirmąjį šio tūkstantmečio dešimtmetį turint omenyje visos Europos nacionalinių politikų reformas švietime, profesiniame mokyme, užimtumo ir socialinio įtraukimo srityse. Išplėtojus reformos strategiją, aiškesne tapo ir nuoroda į visą gyvenimą trunkančio orientavimo paslaugų teikiamą. Šalia susitarimų dėl reformos darbotvarkės pačioje visą gyvenimą trunkančio orientavimo politikoje ir sistemose (Tarybos rezoliucija dėl visą gyvenimą trunkančio orientavimo, 2004 m., 2008 m.), konkreiti nuoroda į tai, kaip visą gyvenimą trunkantis orientavimas gali padėti pasiekti reformos tikslų, daroma ir Europos užimtumo strategijoje (1995–2005 m.), Komisijos komunikate dėl mokymosi visą gyvenimą (2001 m.), Tarybos rezoliucijoje dėl mokymosi visą gyvenimą (2002 m.), Konkrečiuose švietimo ir profesinio mokymo siste-

mų ateities tiksluose (2002 m.) ir Kopenhagos procese dėl ES bendradarbiavimo profesinio mokymo ir lavinimo srityje (2002 m. ir vėlesni pranešimai). Europos socialiniai partneriai (2002 m.) pripažino informavimo ir orientavimo svarbą ugdant darbo jėgos kompetencijas ir kvalifikacijas.

2005 m., atnaujinant Lisabonos strategiją, Europos Taryba pabrėžė žmogiškųjų resursų optimizavimą, ypač per mokymąsi visą gyvenimą, ypatingą dėmesį skiriant visą gyvenimą trunkančiam orientavimui. Europos Parlamento ir Tarybos rekomendacijoje (2006 m.) dėl svarbiausių mokymosi visą gyvenimą kompetencijų daroma nuoroda į orientavimą kaip kompetencijos „mokintis mokytis“ dalį.

2008–2010 m. Lisabonos strategijos ciklo pabaiga sutapo su ekonominiu nuosmukiu ir atkreipė dėmesį į jos ekonominio ir socialinio poveikio sumažinimą. Buvo apibrėžti du tikslai ateičiai:

- Per naują sąvoką „flexicurity“¹⁰ geriau suderinti lankstumą su saugumu. 2007 m. sąvoka „flexicurity“ tapo kertiniu ES užimtumo politikos akmeniu kalbant apie darbo jėgos gebėjimus prisitaikyti, ugdymą ir įsidarbinimo gebėjimus, darant specialią nuorodą į mokymąsi visą gyvenimą. Lankstumo ir saugumo (*flexicurity*) politika skirta palaikyti piliečių darbo perėjimus, joje pabrėžiamas nacionalinių valstybinių įdarbinimo tarnybų ir socialinių partnerių vaidmuo teikiant tokį palaikymą ir nustatant bei numatant įgūdžių poreikius.

- Per iniciatyvą „Nauji įgūdžiai naujam darbui“ tiksliau numatyti įgūdžių poreikius. Poreikio geriau numatyti ir atitaikyti darbo rinkos įgūdžius suvokimas aptinkamas daugelyje švietimui ir užimtumui skirtų dokumentų, pasiūlytų Komisijos ir nuo 2007 m. patvirtintų Tarybos. Pabrėžiamas orientavimo vaidmuo: teikti paramą darbo ieškantiems asmenims, apibrėžiant kompetencijas, kuriomis reikia užpildyti įgūdžių spragas.

2008 m. pradėtoje Darbo ir įgūdžių iniciatyvoje, kurioje ypač didelis dėmesys skiriamas jaunimui, yra pabrėžiama, kad neatitikimas tarp pasiūlos ir paklausos darbo rinkoje yra vienas svarbiausių jaunimo bedarbystės veiksnių, ir išskiriamas svarbus karjeros orientavimo vaidmuo šiame kontekste, ypač kalbant apie perėjimus tarp mokslo ir profesinio mokymo bei darbo rinkos.

¹⁰ Sąvoka sudaryta iš dviejų angliškų žodžių: „flexibility“ – lankstumas ir „security“ – saugumas – vert. past.

Ekspertų grupės ataskaitoje apie iniciatyvą „Nauji įgūdžiai naujam darbui“ (2010 m.) pabrėžiamas tinkamų įgūdžių trūkumas Europoje. Daroma išvada, kad turėtų būti siekiama: „atnaujinti, pritaikyti ir praplėsti individų įgūdžių *portfolio*“, pakeisti žmones iš „darbo ieškotojų“ į „darbo formuotojus“ ir į „galinčius priimti labiau motyvuotus sprendimus“.

„Europa 2020“ yra Lisabonos strategijos įpėdinė, kurios vienas pagrindinių komponentų yra „Europos bendradarbiavimo švietime ir mokyme strateginė programa“ („E&T 2020“¹¹). Pastarojoje orientavimas yra aiškiai įtrauktas į pirmąjį strateginį tikslą („padaryti mokymąsi visą gyvenimą ir mobilumą realybe“), ir numanomai nurodomas kituose trijuose. Orientavimui priskirtas ypatingai svarbus vaidmuo padedant pasiekti šiuos „Europa 2020“ kriterijus: užtikrinti, kad mokyklos nebaigiančių moksleivių dalis nebūtų didesnė nei 10 % ir kad 40 % jaunesnės kartos atstovų įgys aukštąjį išsilavinimą bei paspartinti veiksmus pagerinant jaunų žmonių įėjimą į darbo rinką bei suaugusiųjų mokymąsi. Visą gyvenimą trunkantis orientavimas bus svarbiausias elementas skatinant neformalaus ir savaiminio mokymosi pripažinimą, įtvirtinant profesinio mokymo ir lavinimo patrauklumą bei teikiant paramą piliečiams įgyti ir atnaujinti savo kompetencijas viso gyvenimo eigoje.

Siūloma, kad kitam ELGPN veiklos etapui – „Europa 2020“ iniciatyvų rėmuose bendraja prasme ir „Švietimas ir mokymas 2020“ programos rėmuose konkrečiai – būtų nustatytos stiprios sąsajos su ES sektorinės politikos plėtojimu mažiausiai šešiose srityse: mokyklose, profesiniame mokyme ir lavinime, aukštajame moksle, suaugusiųjų mokyme, užimtumo ir socialinės įtraukties srityse.

¹¹ „Švietimas ir mokymas 2020“ – vert. past.

8. ES FINANSUOJAMI PROJEKTAI: SINERGIJOS IR SĄSAJOS SU POLITIKA (2 UŽDUOČIŲ GRUPĖ)

Laikomasi stipraus ir plačiai priimto bendro įsitikinimo, kad ES finansuojamų projektų nauda ir poveikis gali būti labai padidinti:

- sumažinant persidengimus tarp projektų;
- sustiprinant sąsajas su politika;
- paskatinant ilgalaikiškesnį projektų poveikį pasibaigus finansavimui.

Atitinkamai, vis didesnė svarba yra priskiriama padidintos vertės gavimui iš tokių projektų, dviem pagrindiniais būdais:

- Nustatant sinergijas su kitais susijusiais projektais.
- Skiriant padidintą dėmesį „eksploatavimui“: t. y., siekti politikos ir praktikos pokyčių, pagrįstų projekto veikla. Tai papildo tradicinį sklaidos akcentavimą – informacijos apie projektą ir jo produkciją perdavimą – ir efektyviai suteikia tokiai sklaidai su rezultatais susijusį matmenį.

2 užduočių grupė šių klausimų požiūriu ištyrė daug projektų. Analizės eigoje ji pateikia keturis pasiūlymų rinkinius, skirtus skirtingoms interesų grupėms, kurios kviečiamos šiuos siūlymus svarstyti.

Pirmasis yra skirtas komisijos nariams ir ES (Komisija ir vykdomosios agentūros), ir nacionaliniame lygmenyje:

- Projektų komisijos nariai turėtų stengtis parengti efektyvias procedūras, kad būtų išvengta projektų persidengimo.
- Siekiant išvengti bereikalingų pastangų, iš projektų koordinatorių (ren-gėjų) turėtų būti reikalaujama pademonstruoti, kad jie yra susipažinę su prieš tai vykdytais panašiais projektais, ir nurodyti būdus, kaip jie žada pasirėmti įvykusių projektų patirtimi.
- Jie taip pat turėtų būti skatinami pademonstruoti, kaip sąsajos su atitin-kama politika yra integruotos į projektų metodologiją.
- Šios sąsajos su politika, jei įmanoma, turėtų būti aiškiai susietos su ketu-riais 2008 m. rezoliucijos prioritetais.

- Prioritetas turėtų būti teikiamas šiuos kriterijus atitinkantiems projektams.
- Turėtų būti teikiama parama, skirta padėti potencialiems projektų rengėjams, įskaitant prieigą prie sėkmingų pavyzdžių (pvz., per duomenų bazę ar vadovą).

Antrasis rekomendacijų rinkinys yra skirtas nacionaliniams orientavimo forumams (kur jie egzistuoja):

- Nacionaliniai forumai turėtų imtis aktyvaus vaidmens susiejant projektus su nacionaline politika ir prioritetais.
- Kai tinkama, tai turėtų apimti susijusių ministerijų skatinimą bendrai finansuoti nacionalinį įnašą į projektus, kurie atitinka nacionalinius prioritetus. Jie taip pat turėtų imtis aktyvaus vaidmens skatinant sinergijas tarp projektų.

Trečiasis rekomendacijų rinkinys yra skirtas Euroguidance centrų tinklui. Pripažįstama, kad šių centrų struktūra ir vaidmuo įvairuoja skirtingose šalyse. Tačiau siūloma, kad Euroguidance centrai glaudžiai bendradarbiautų su ELGPN siekiant:

- Palaikyti nacionalinių orientavimo (įskaitant ES finansuotus projektus) ir tarptautinių orientavimo projektų, įskaitant partnerius iš savo šalies, duomenų bazę. Tai turėtų būti dalis bendros duomenų bazės, skirtos politikai ir praktikai, susijusiai su visą gyvenimą trunkančiu orientavimu.
- Skleisti sėkmingus projektus (gerąją patirtį) politikos kūrėjams, interesų grupėms ir kitoms susijusioms visuomenės grupėms per nacionalinius orientavimo forumus (ten, kur jie egzistuoja) ir per turimus Euroguidance komunikacijos kanalus (internetu svetainės, konferencijas, leidinius) ar papildomas priemones.
- Dalyvauti plačiame svarstymų procese siekiant pasiūlyti būdus, kuriais užbaigtų projektą, poveikis gali būti palaikomas, jiems pasibaigus.

Paskutinis rekomendacijų rinkinys yra skirtas tiems, kurie yra atsakingi už atitinkamų projektų valdymą:

- Projektų koordinatoriai turėtų įtraukti susijusias interesų grupes ne tik teikiant projektą, bet ir jį įgyvendinant.
- Dėmesys sinergijoms su kitais projektais turėtų būti skiriamas ne tik projekto teikimo finansavimui etape, bet ir visą projekto gyvavimo laikotarpį. Reikėtų skirti dėmesį galimybei dirbti projekto grupelėse, t. y., formaliam bendradarbiavimui tarp panašios tematikos projektų.
- Taip pat ir klausimai, susiję su projekto rezultatų sklaida ir panaudojimu, turėtų būti nagrinėjami ne tik projekto pabaigoje, bet visą projekto gyvavimo laikotarpį, į šį procesą įtraukiant visas susijusias interesų grupes.

9. ELGPN VEIKLOS ĮVERTINIMAS

Prieš ir po kiekvieno svarbiausio ELGPN susitikimo dalyviai buvo prašomi įvertinti: kaip vyko darbas, ko buvo pasiekta nacionaliniame ir europiniame lygmenyse. Vertinant atsižvelgta į šiuos aspektus:

- Komunikaciją (procesas).
- Organizacinius aspektus ir vadovavimą / koordinavimą (procesas).
- Darbą tinkle / bendradarbiavimą (procesas).
- Bendruosius rezultatus (rezultatas).
- Rezultatus ir poveikį nacionaliniame lygmenyje (rezultatas).

Apibendrinti rezultatai buvo gražinti dalyviams, kad juos būtų galima panaudoti būsimoms veikloms. Be to, 2010 m. gegužės mėnesį nacionalinės komandos užpildė internetinį apibendrinamąjį įvertinimo klausimyną.

Apskritai dalyviai buvo labai patenkinti bendroju komunikacijos procesu Tinkle. Jų nuomone, užduotys ir darbo metodai buvo aiškūs, vadovavimas vykdant 2009–2010 m. programą – tinkamas. Patobulinimai reikalingi kalbant apie terminų laikymąsi ir finansavimo tvarką. Dauguma narių buvo ypač patenkinti galimybe dalyvauti veiklose, taip pat – lygybe ir pagarba tarp tinklo narių. Tokie rezultatai interpretuojami kaip atitinkantys suderintą darbo programą.

Remiantis atvirojo koordinavimo metodo principu, šalys narės galėjo ELGPN rezultatus naudoti pagal savo pačių prioritetus. Kelios šalys narės išvertė ir išplatino ELGPN apibendrinančiuosius dokumentus ir susijusią medžiagą, kad ji galėtų būti naudojama nacionaliniame lygmenyje. Ateityje tai galėtų būti panaudota kaip galimybė tą pačią kalbą turinčioms šalims, – siekiant pasidalinti tokias išlaidas.

Skatinančio veiklą Tinklo vaidmuo ypač išryškėjo vykstant nacionaliniams seminarams. Šie seminarai buvo rengiami kartu su tinklo plenariniais susitikimais arba darbo grupių tiriamaisiais srities vizitais. Renginiai suteikė galimybes politikos kūrėjams ir interesų grupėms gauti atnaujintą informaciją apie tarptautinę raidą, o priimančioms šalims – pademonstruoti praktiniais pavyzdžiais pagrįstą nacionalinę politiką.

Kiti svarbų ELGPN vaidmenį patvirtinantys įrodymai buvo matomi dar keliose šalyse. Pasidalijimas patirtimi paskatino naujų paslaugų ir naujų iniciatyvų plėtrą. ELGPN egzistavimas darė didelę įtaką ir dar keliose šalyse skatinant nacionalinius forumus ar kitus koordinavimo mechanizmus.

10. KITAS ETAPAS

Kitas ELGPN darbo programos etapas (2011–2012 metai) bus sudarytas siekiant panaudoti esamo darbo patirtį ir jį tobulinti bei padidinti paties ELGPN darbo vidinį efektyvumą. Konkretūs tikslai bus suderinti su Komisija siekiant gauti finansavimą, bet šiuo metu manoma, kad jais bus siekiama:

- Plėsti valstybių narių dalyvavimo keturiose prioritetinėse srityse bazę.
- Gerinti nacionalinį ELGPN žinių ir patirties, paremtų šiais keturiais prioritetais, suvokimą.
- Gilinti darbą ties keturiais prioritetais per papildomą mokymąsi dalijantis patirtimi, ypač turint omenyje kiekvieno jų rezultatus nacionaliniame ir europiniame lygmenyje.
- Stiprinti politines sąsajas / sąlytį tarp ELGPN darbo ir ES politikos plėtros mokyklų, profesinio mokymo ir lavinimo, aukštojo mokslo, suaugusiųjų švietimo, užimtumo ir socialinio įtraukimo srityse.
- Siekiant nacionalinės politikos kūrėjams, vykdytojams ir interesų grupėms padėti plėtoti nacionalinę ir ES politiką, suteikti jiems konkrečią paramą.
- Plėsti ELGPN darbo sklaidą.
- Stiprinti ELGPN sąsajas su atitinkamomis tarptautinėmis organizacijomis, pvz., EBPO.

Pagrindinis tolimesnio darbo tikslas bus plėtoti veiklos priemones ar bendrus projektus siekiant palaikyti konkretų politikos įgyvendinimą. Tai apims 2004 m. EBPO / ES vadovo politikos kūrėjams atnaujinimą ir rėmimąsi dabartinių ES bendrųjų rekomendacinių priemonių elementais. Naujos priemonės nacionaliniu lygmeniu turėtų būti išbandytos tose keliuose šalyse, kurios yra suinteresuotos atlikti visuminę savo nacionalinių orientavimo sistemų, paremtų mokymosi dalijantis patirtimi procesu, apžvalgą.

1 priedas: Nacionalinių delegacijų ir atstovaujančių institucijų sudėtis ELGPN 2009–2010 m.

		Švietimo sektorius	Darbo užimtumo ministerija	Nacionalinis forumas	Euroguidance	Kiti
Austrija	AT	1	1			1
Kipras	CY	1	2			
Čekijos Respublika	CZ	1	1		1	
Danija	DK	2		3		
Estija	EE	1	1	1		
Suomija	FI	1	1			1
Prancūzija	FR	4	1			
Vokietija	DE	2		1		
Graikija	EL	1	1		3	
Vengrija	HU	1	1			1
Islandija	IS	1				3
Italija	IT		1		4	
Latvija	LV	2	2			1
Lietuva	LT	1	1			1
Liuksemburgas	LU	1				3
Malta	MT	2				
Norvegija	NO	2	1			
Lenkija	PL	1	2			1
Portugalija	PT		2			
Slovakija	SK	1	1			1
Slovėnija	SI	1	3			2
Ispanija	ES	5				
Švedija	SE	2	1			
Nyderlandai	NL	1	1		2	
Turkija	TR	3				
Jungtinė Karalystė	UK	4				
Belgija (stebėtoja)	BE					1
Bulgarija (stebėtoja)	BG	1				
Airija (stebėtoja)	IE	1				
Rumunija (stebėtoja)	RO					
Iš viso	99	44	24	5	10	16

2 priedas: ELGPN šalių narių įnašas į 2009–2010 m. ELGPN veiklas¹²

		DG1	DG2	DG3	DG 4	UG1	UG2	ELGPN valdymo grupės susitiki- mai	EL- GPN ple- na- riniai sus- itiki- mai
		KVK	Prie- iga	Bendra- darbia- vimas ir koordin- navimas	Kokybė	Politi- kos analizė	Sinergija tarp projektų		
Austrija	AT	x		x, VŠ			x		
Kipras	CY		x	X, AS					
Čekijos Respublika	CZ	X, VŠ, TSV	x				x		
Danija	DK	x			X, VŠ		x, UgS		
Estija	EE				x, AS	x, UgS			
Suomija	FI			x	x, TSV	X			
Prancūzija	FR	x	x, VŠ, TSV		X	X		VgS	
Vokietija	DE		x	x, VŠ	x, TSV	x		VgS	
Graikija	EL			x	X		x, UgS		
Vengrija	HU			x, TSV	x	x		VgS	
Islandija	IS		X, VŠ, AS						
Italija	IT	x		X					
Latvija	LV			X	x			VgS	PS
Lietuva	LT	x, TSV	x						
Liuksemburgas	LU	X			x			VgS	PS
Malta	MT	X							
Norvegija	NO			x					
Lenkija	PL		x				x, UgS		
Portugalija	PT	X			x			VgS	PS
Slovakija	SK	x, AS				x, UgS		VgS	
Slovėnija	SI	x		x, TSV		x	x, VŠ		
Ispanija	ES		x	x				VgS	PS
Švedija	SE	x							
Nyderlandai	NL		x						
Turkija	TR		x	x		x			
Jungtinė Karalystė	UK	x	x, TSV		x				
Belgija (stebėtoja)	BE								
Bulgarija (stebėtoja)	BG								
Airija (stebėtoja)	IE								
Rumunija (stebėtoja)	RO								

¹² VŠ – vadovaujanti šalis, TSV – tiriamąjį srities vizitą (angl. *field visit*) priimanti šalis, AS – apibendrinantį susitikimą priimanti šalis, UgS – užduočių grupės susitikimą priimanti šalis, VgS – valdymo grupės susitikimą priimanti šalis, PS – plenarinį susitikimą priimanti šalis, x – dalyvė.

Švietimo mainų paramos fondas

Geležinio Vilko g. 12, 01112 Vilnius
Tel.: (8 5) 261 0592, 212 3364, 249 7134, 249 8189
Faksas (8 5) 249 7137
El. paštas info@smpf.lt
www.smpf.lt

Švietimo mainų paramos fondas

Švietimo ir mokslo ministerija

Mokymosi visą gyvenimą programa

Švietimo ir kultūros GD

europa | guidance

EUROPEAN LIFELONG
GUIDANCE POLICY
NETWORK

© Švietimo mainų paramos fondas, 2011

Visos teisės saugomos.

Naudojant būtina nurodyti šaltinį.

Šis leidinys atspindi tik autoriaus požiūrį, todėl Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

Komentarus ir pastabas apie leidinį
prašome siųsti elektroniniu paštu info@smpf.lt